

SDÍLENÉ MANAŽERSKÉ SHRUTÍ SAD DOPORUČENÍ Z PROJEKTU UNIVERSITY LEADERS IN SDG (UNILEAD)

ÚVOD :

Cílem projektu UNILEAD bylo posílit roli univerzit jako efektivních, odpovědných a inkluzivních veřejných organizací zajištěním účinnější spolupráce v přenosu dobré praxe při implementaci cílů udržitelného rozvoje v rámci provozních aspektů univerzit (tzv. Zdrojů pro změnu), a to jak v rovině reflexe, tak i struktury.

Předkládané manažerské shrnutí je jedním z výstupů projektu v rámci opatření č. 5 „Formulace doporučení pro podporu naplňování konceptu udržitelného rozvoje v oblasti Zdrojů pro změnu na VVŠ“. V rámci opatření č. 5 došlo prostřednictvím garantů a spoluvůrců jednotlivých klíčových oblastí na základě návrhových opatření k vytvoření sady doporučení. Sady doporučení jsou maximálně konkrétní a přizpůsobené veřejným vysokým školám, zahrnují návrhy na měření pokroku s možností využití získaných dat jak pro reporting (např. v tzv. Zprávách o udržitelnosti), tak pro informované rozhodování. Doporučení prošla oponenturou v rámci projektu („peer review“), čímž byl zajištěn maximální konsensus a praktičnost získaných výstupů. Pro následnou komunikaci bylo vytvořeno předkládané souborné manažerské shrnutí vytvořených doporučení.

JEDNOTLIVÉ OBLASTI ZDROJŮ PRO ZMĚNU :

1) Odpady, prevence vzniku a recyklace

- Nakládání s odpadem se ve všech směrech řídí platnou legislativou a výklad všech navržených opatření je v souladu s hierarchií nakládání s odpady Vysoká škola je právnická osoba v pozici původce odpadů s jasně popsanými povinnostmi (zákon č. 541/2020 Sb.).
- Ne vždy to znamená, že je systém nastaven efektivně a správně ve smyslu prevence vzniku odpadů a jejich recyklace. Na většině součástí mnohých vysokých škol odpad není správně tříděn, prevence je nedostatečná a pokyny či řízení ze strany odpovědných osob nedostatečné.
- Problémem na mnoha univerzitách je rovněž absence komunikace nebo nechuť k ní následovaná nedostatky v řízení celého rozvíjejícího se procesu/tématu
- Identifikována hierarchie (od kvestora po příjemce odpadu) a klíčové osoby/pozice
- Ke zvážení je navržena pozice univerzitního ekologa
- Strategické cíle, otázky odpadového hospodářství rozděleny do 4 skupin:
  - 1. Likvidace, skládkování - 6 doporučení
  - 2. Třídění/recyklace - 8 doporučení
  - 3. Využití odpadů a obalových materiálů - 4 doporučení
  - 4. Předcházení vzniku odpadů, snížení produkce odpadů - 5 doporučení
- Návrhy konkrétních řešení jsou dále rozděleny podle 5 klíčových pozic hierarchie

2) Biodiverzita

- Doporučení jsou takřka výhradně malé náročnosti na lidské (do 1 FTE) , finanční (do 1 mil. Kč) i časové (do 1 roku) zdroje, nejsou závislá na velikosti VŠ a mají významné vzájemné synergie.
- Identifikovány klíčové odpovědné osoby (především Provozní odbor/správa kampusu) i prekvizity.
- Celkem **16 doporučení** rozděleno do **4 skupin**
  - 1. Strategická - 3 doporučení (strategie, akční plán, kartografické podklady)

- 2. Implementační podpůrná - 4 doporučení dle skupin organismů (bezobratlí, ptáci, obojživelníci/plazi a savci)
- 3. Management a redukce - 5 doporučení - management zeleně
- 4. Edukativně-komunikační - 4 doporučení (výuka a plánování)

3) Udržitelná IT infrastruktura

- Doporučení jsou ve třech případech značné náročnosti na lidské (nad 5 FTE), finanční (nad 5 mil. Kč) i časové zdroje (nad 2 roky), ve 2 případech jsou opatření malé náročnosti a v jednom střední náročnosti.
- Opatření nejsou závislá na velikosti VŠ a mají významné vzájemné synergie.
- Identifikovány klíčové odpovědné osoby (především vedení univerzity a manažer IT) i prerekvizity.
- Vytvoření sady 6 doporučení:
  - Zavedení využívání pravidel pro správu a řízení IT podle frameworku COBIT.
  - Recyklace a likvidace odpadů souvisejících s IT.
  - Centralizace IT infrastruktury, výpočetního výkonu a obecně služeb IT.
  - Zelená v IT, Zelená díky IT, Green IT.
  - Interní burza výpočetní techniky.
  - Digitalizace a elektronizace procesů, rozvoj IS

4) Hospodaření s vodou, dešťová a šedá voda

- Při určování opatření je třeba zvažovat priority s důrazem na ekonomický a ekologický přínos
- Specifikaci kritérií nelze zobecnit pro zapojené VŠ a jejich kampusy/budovy (náročnost časová, finanční, zdroje financování, lidské zdroje, prerekvizity, klíčové osoby)
  - stavební dispozice stávajících kampusů a objektů, nutné vypracovat projektovou dokumentaci (městská zástavba, historická centra...)
  - požadavky na vnitřní kanalizační systémy a technologie čištění šedých vod
- Bylo popsáno 5 samostatných doporučení:
  - **Minimalizace odparu:** vegetace, management zeleně
  - **Minimalizace odtoku srážkové vody:** akumulární a retenční nádrže na srážkovou vodu, zelené střechy, vnější a vnitřní zelené stěny, zasakovací povrchy, vodní plochy, mokřady
  - **Sledovat hospodaření s vodou:** monitoring spotřeby, monitoring zadržené dešťové vody (množství, kvalita), monitoring úniků vody
  - **Využívání šedé vody:** Instalace okruhu pro šedou vodu
  - **Snižování spotřeby vody:** instalace úsporných vodovodních baterií nebo perlátorů, instalace úsporných splachovadel na toalety, instalace úsporných sprchových hlavice, instalace baterií s bezdotykovým ovládáním

5) Stravování

- V tématu stravování se významně projevila provázanost s ostatními řešenými oblastmi v projektu UNILEAD (blízká návaznost na odpovědné řešení odpadů, nákupů aj.). Některá opatření tak svým charakterem mohou najít uplatnění v širším rozsahu, než je samotné poskytování služeb univerzitních menz a bufetů.
- Navržená doporučení představuje **11 obecných doporučení, 36 specifických cílů a 41 jednotlivých opatření** pro české VŠ v **šesti hlavních oblastech**:

- **Strategie** (uchopení ve strategických dokumentech)
- **Suroviny** (nákup surovin do menz)
- **Jídelniček** (sestavení menu a zdravé vaření)
- **Odpad** (nakládání s odpady, obalový a potravinový - bio a gastroodpad)
- **Provoz** (využívání zdrojů v menzách - energie, voda, čisticí prostředky)
- **Lidé** (komunikace tématu „uvnitř“ i „navenek“, kurzy a školení)

6) Energetický management

- Byly identifikovány velké rozdíly ve výchozích technických i personálních podmínkách zapojených univerzit. V rámci projektu UNILEAD dochází ke zvýšení odborných znalostí jednotlivých zapojených aktérů a také k rozšíření povědomí o těchto otázkách k vrcholovému managementu univerzit.
- Klíčovým faktorem úspěšného provozování energetického managementu a efektivního řízení je zejména vysoce kvalifikovaný personál a kvalitní komunikace. Ze zmíněné komplexity a mnohdy velmi rozdíleného zaměření jednotlivých součástí energetického managementu vyplývá, že by se ideálně mělo jednat o tým odborníků s příslušnými specializacemi.
- V tématu se nejprve vycházelo z výběru obecně dostupných potřebných dat k prvotní analýze, následně byl sestaven monitorovací dotazník pro zhodnocení detailnějších dat za celkem 17 univerzit, na základě jehož vyhodnocení, bylo navrženo doporučení pro oblast energetického managementu univerzitních budov. Vedle již provedeného hodnocení se řešila přesnost a porovnatelnost shromážděných dat.
  - Více jak polovina dotázaných vnímá velké úskalí v omezeném rozpočtu, jak z pohledu rekonstrukcí budov, tak i ve mzdovém, personálním ohodnocení.
  - Návrh na využití energeticky vztažnou plochu, používanou v energetickém auditu.
  - Rozlišit data na plochy dle vytápění, zdrojů tepla, využití, apod.
  - Kdo definuje data pro přesnější porovnatelnost dat mezi univerzitami?
  - Nezapomínat na hlavní ideu - výstupem EM je dosažení lepší environmentální udržitelnosti.
  - Hledání způsobů financování – využití EPC projektů s garancí úspor.
- Doporučení za oblast energetického managementu je upřesnění zjištěných parametrů shromážděných dat. Byla popsána skupina **6 klíčových a 3 podpůrné aktivity**.

7) Udržitelná mobilita včetně služebních cest

- Byly identifikována klíčová témata: dopady situace C19, nedostatek finančních prostředků a motivace pro řešení udržitelné mobility (např. téma drahých energií), zapojení studentských spolků.
- Jsou popsána 4 finální doporučení:
  - **Cestovní kodex pro pracovní a studijní cesty** (prevence, redukce, monitoring, kompenzace) = ambicí je, aby v roce 2023 byl kodex přijat univerzitami v rámci projektu UNILEAD
  - Strategie udržitelnosti
  - CP – monitorování uhlíkové stopy
  - Provádění informačních kampaní

8) Odpovědné nakupování - veřejné zakázky

- U většiny univerzit chybí nastavení priorit OVZ, strategický záměr zahrnující témata udržitelnosti, dílčí strategie OVZ, podpora vedení, ambasadoři, manažeré udržitelnosti, kapacity na zakázkových odborech, širší přípravné týmy, dostatek času na přípravu VZ a také tlak ze strany studentů.
- Výstupem v oblasti OVZ je snaha navázat a vytvořit napojení na existující funkční výsledky v rámci projektů MPSV následnými 4 kroky:

- **Přijetí principů OVZ**
- **Volba strategických příležitostí OVZ**
- **Uvedení OVZ do praxe**
- **Monitoring, evaluace, zlepšování**
- Požadovaným výsledným stavem je univerzita jako **zadavatel, respektující hodnoty vyjádřené v principech OVZ**, standardně ve veřejných zakázkách volí z příležitostí, které si strategicky určil na základě svých potřeb a priorit, v souladu se svými politikami.

9) Strategie, strategická partnerství a struktura pro udržitelnost

- Z prvotního mapování mezi zapojenými univerzitami je zřejmé, že několik univerzit se v ČR stává lídry v udržitelnosti, téma akceleruje, je velmi živé.
- Sada doporučení sestává ze 4 skupin:
  - **Strategická analýza**
  - **Vize, cíle, strategie, zásobníky projektů a akční plány pro udržitelnost**
  - **Struktura a politiky**
  - **Systém měření výkonnosti v oblasti cílů udržitelnosti**

10) Zelená výstavba

- Bylo popsáno 5 vzájemně provázaných doporučení:
  - **Aplikace národního certifikačního nástroje SBToolCZ**
  - **Zřízení Green Office**
  - **Koncept udržitelné výstavby**
  - **Vhodný nástroj udržitelné výstavby**
  - **Systém udržitelné výstavby**
- **Proces konzultace s externím konzultantem** - během celého procesu hledání vhodného řešení udržitelné výstavby se doporučuje konzultovat kroky s externím konzultantem udržitelné výstavby.

Kompletní sady doporučení jsou k dispozici na webu <http://unilead.muni.cz/> s detailními podrobnostmi k jednotlivým navrženým opatřením.